

Nahum - poëtisch profetisch geweld(ig)

Olterterperkring, 14 december 2015

Klaas Spronk (PThU Amsterdam)

1 מִשָּׂא נִינּוּהַ סֵפֶר חֲזוֹן נַחוּם הָאֱלֹקֶשׁ י
2 אַל קִנּוּא וּנְקָם יְהוָה נְקָם יְהוָה וּבַעַל חַמַּת הַ
3 יְהוָה אַרְוֵה אֶפְיִם וְגִדּוֹל-כַּחַ וְנִקְהָ לֹא יִנְקֵה הַ
4 יְהוָה בְּסוּפָהּ וּבְשַׁעֲרֵהּ דְרָכָהּ וְעֵנָן אֲבָק רִגְלֵיהֶּ
5 גַּם וְעַר בַּיָּם וַיִּבְשֶׂהוּ וְכָל-הַנְּהָרוֹת הִחְרִיב
6 דָּלְלוּ בְּשָׁן וּכְרָמָל וּפְרַח לְבָנוֹן אֲמָלַל
7 הָרִים רָעֲשׂוּ מִמֶּנּוּ וְהַגְּבְעוֹת הִתְמַגְּגוּ
8 וְתִשָּׂא הָאָרֶץ מִפָּנָיו וְתִבֵּל וְכָל-יֹשְׁבֵי בָהּ
9 אֶעְמוּ מִי יַעֲמוּד לְפָנָיו וּמִי יִקּוּם בַּחֲרוֹן אַפּוֹ
10 חֲמָתוֹ נִתְּכָה כְּאֵשׁ וְהִצְרִים נִתְּצוּ מִמֶּנּוּ
11 טוֹב יְהוָה לְמַעֲוֹז בְּיוֹם צָרָה וַיִּדַע חֲסִי בּוֹ

De verbinding tussen begin en eind

אש – vuur van de toorn van JHWH (1:6), van het aanvallende leger (2:4), de ad verbrand (3:13)

טוב – JHWH is goed (1:7), de stad is verleidelijk mooi (3:4), maar is niet beter dan No Amon (3:8)

מעוז – JHWH is een schuilplaats (1:7), maar de Ninevieten zoeken tevergeefs naar een schuilplaats (3:11)

De theologie van Nahum – een valse profeet?

Though the rhythm and metre of Nahum are not so smooth and regular as is the case with some Heb. prophets, yet in some respects the poetry of Nahum is unsurpassed in the OT. His excellence is not in sublimity of thought, depth of feeling, purity of motive, or insight into truth and life. It is rather in his descriptive powers. He has an unexcelled capacity to bring a situation vividly before the mind's eye....

In Nahum, a representative of the old, narrow and shallow prophetism finds its place in the Canon of Scripture. His point of view is essentially one with that of (...) the so-called »false prophets«.

J. M. P. Smith, Nahum (ICC, 1912)

- 'Aus Haß und wilder Schadenfreude ist die ganze Dichtung, in der wir ein charakteristisches Zeugnis des von Jeremja so scharf bekämpften nationalen Prophetentums haben, geboren'

(W. Staerk 1908)

- 'Will any of us ever have the courage to admit (...) that the book really is rather a disgrace to the two religious communities of whose canonical Scriptures it forms so unwelcome a part?'

(R.A. Mason 1988)

Met een verwoestende vloed maakt
Hij haar plaats geniet (Nahum 1:8)

- Assyrische koningen schepten er vaak over op hoe zij de steden van hun vijanden verwoestten 'als een watervloed'. Zo vertelt Sargon II dat hij, als ware hij een god, de stad Hamat volledig heeft neergehaald 'als een watervloed'.
- Sanherib bericht dat hij na de verovering van Babylon kanalen liet graven midden door de stad en haar zo tot op haar fundamenten liet wegspoelen.
- Assurbanipal meldt dat hij Thebe 'volledig veroverde en sloeg als met een watervloed'.
- Vloek aan het slot van de vazallenverdragen van Esarhaddon: 'Moge een vloed, een onweerstaanbare overstroming, opkomen uit de aarde en jou vernietigen'.

En JHWH gebiedt over jou:
'Jouw naam zal niet meer worden voortgeplant.' (Nahum 1:14)

- vloek in de Codex van Hammurabi: 'Moge hij (Enlil) met zijn krachtige woord de verwoesting van zijn stad bevelen, de verstrooiing van zijn volk, het afvoeren van zijn koningschap, de uitroeiing van zijn naam en gedachtenis uit het land'
- vazallenverdrag van Esarhaddon: 'Moge Zerbanitu, die naam en zaad geeft, jouw naam en zaad vernietigen uit het land' en 'moge Nabu, die de tabletten van het lot van de goden beheert, jouw naam uitwissen en jouw zaad verwoesten uit het land'
- Aramese tekst uit de zevende eeuw v.Chr: 'Moge Shachar, Shamash, Nikkal en Nushku jouw naam en jouw plaats wegvagen van de levenden en jou doden met een boze dood en jouw zaad laten vergaan'
- 'Mogen de goden van Tema hem wegvagen en zijn zaad en zijn naam van Tema'

Plunder zilver,
plunder goud!
Er komt geen einde aan de
schat,
een zware vracht uit al die kisten
met kostbaarheden.
(Nahum 2:10)

- Assurbanipal: 'Mijn handen veroverde heel die stad met de hulp van Assur en Ishtar. Zilver, goud, kostbare stenen, de goederen van zijn paleis, alles dat er was, kleurige linnen klederen, grote paarden, mensen, mannen en vrouwen. Twee grote obeliskken gemaakt van schitterend barnsteen met een gewicht van 2500 talenten, opgesteld bij de poort van de tempel, haalde ik van hun plaats en voerde ik af naar Assyrië. Buit, zwaar en ontelbaar, droeg ik weg uit Thebe'
- 'Na veel geplunder, met rijke buit, keerde ik veilig terug'
- 'Zilver, goud, de schatten van zijn paleis bracht ik mee en rekende ik als buit'
- 'Het hele gebied van mijn land is totaal gevuld tot aan de uiterste grens'

Waar is nu het hol van de leeuwen
en het nest van de jonge leeuwen,
waar de leeuw heen ging, de leeuwin
was daar,
de leeuwenwelp; en niemand die
(hen daar) angst aanjoeg?
De leeuw verscheurde (zijn prooi)
voor zijn welpen
en wurgde (haar) voor zijn
leeuwinnen.
En hij vulde zijn grotten met
verscheurd vlees
en zijn holen met verscheurde
dieren. (Nahum 2:12-13)

- Assurnasirpal / Adad-nirari: 'Ik ben een leeuw en ik ben een strijder'
- Sargon II: 'Ik ging door Urartu als een verschrikkelijke leeuw'
- Esarhaddon: 'Als een woedende leeuw nam ik wraak op de moordenaar van mijn vader en veroverde ik opstandige steden'.

Een grote hoop verslagenen,
een massa doden (Nahum 3:3)

Assyrian Scribes counting the heads of defeated enemies, Probably Elamites. Reign of Ashurbanipal - 685 B.C. - 627 B.C.

Vloek in de Codex van Hammurabi: 'Moge Ishtar zijn soldaten neerslaan, de aarde drenken met hun bloed. Moge zij een stapel lijken van zijn soldaten maken in de vlakte'.

Vazalverdrag van Esarhaddon: 'Moge Ninurta, de eerste van de goden, jou vellen met een krachtige pijl en de vlakte vullen met je bloed, je vlees te eten geven aan de adelaars en de gieren'.

Uit de hofannalen van Assurbanipal: 'Over een lengte van drie dubbele uren vulde ik de vlakte met hun lijken'.

Aftermath of Ashurbanipal's victory over the Elamites on the banks of the river Ulai

Nahum als onderdeel van de Twaalf Profeten

- Thematische lijnen:
 - de Dag van JHWH (Amos 5:18-20 – Joël 1:15; 2:1vv – Ob. 15 – Zef. 1:7.14 – Mal. 4:5)
 - JHWH genadig en barmhartig (Ex. 34:6-7; Hos. 1:6 – Joël 2:13-14 – Jona 4:2 – Micha 7:18 – Nah. 1:2-3)
- Redacties?:
 - D-Corpus: Hosea, Amos, Michah, Zefanja
 - hymnische laag: Nahum, Habakuk
 - Laag met Joel en Zach. 14
 - Eindversie met Jona en Malachi

Nahum als vervolg op Micha

- Micha 3:9-10 Luistert toch naar mij, hoofden van het huis Jakob, leiders van het huis Israel, die de gerechtigheid minacht en alwat recht is verdraait. Met bloed wordt Sion gebouwd (בִּנְיָה צִיּוֹן בְּדַמִּים), Jeruzalem met misdaad.
- Nahum 3:1 Wee de bloedstad (הַיְּהוּדָה עִיר דַּמִּים), een en al leugen, volgepropt met prooi, die stad die het roven nooit staakte!

Micha 7: 18-19

Wie is een God als u (מִי־אֵל כְּמוֹךָ), die de schuld vergeeft, die voorbijgaat aan de zonde, door de rest van zijn erfdeel bedreven, die zijn toorn niet altijd laat duren, maar zijn vreugde vindt in goedheid?

Hij zal zich opnieuw over ons ontfermen, Hij zal onze schuld onder zijn voeten verpletteren. Al onze zonden zal Hij naar de bodem van de zee verwijzen.

Nahum 1:1-3 Nahum uit Elkos (נַחֻם הָאֵל קָשִׁי)

Een ijverzuchtige en wrekende God is JHWH, een wreker is JHWH, machtig in grimmigheid; Jahwe wreekt zich op wie Hem weerstaan en op zijn vijanden blijft Hij toornen.

JHWH is lankmoedig, maar ook geweldig in kracht; niets laat Hij ongestraft, JHWH. In storm en orkaan gaat Hij zijn weg, wolken zijn het stof

Exodus 34:6-7 ... JHWH!

JHWH is een barmhartige en medelijdende God, lankmoedig, groot in liefde en trouw,

7 die goedheid bewijst tot in het duizendste geslacht, die misdaden, overtredingen en zonden vergeeft, maar een schuldige niet ongestraft laat, en de misdaden van de vaders straft in hun kinderen en kleinkinderen, in het derde en vierde geslacht.'

Habakuk als een vervolg op Nahum en Micha

- Hab. 1:8-9 // Nah. 2:4-5 – de aanvallers komen met snelle paarden en wagens
- Hab. 3:6-10 // Nah. 1:4-5 – de komst van JHWH met aardbeving en dreiging van water
- Hab. 3:16 // Nah. 1:7 – troost in de dagen van spanning (יּוֹם צָרָה)
- Hab. 2:12 // Nah. 3:1 // Mic. 3:10 – een stad gebouwd met bloed (הוּי בָּנָה עִיר בְּדַמַּיִם)
- Hab. 2:1 // Mic. 7:7 – zie wakend uit (צָפָה) naar JHWH

Nahum en Joel

Vergelijking met sprinkhanen – Nah. 3:15b-16 // Joel 1:4; 2:25

Joel 2:13

Scheurt uw hart en niet uw kleren, keert terug tot Jahwe, uw God, want genadig is Hij en barmhartig, lankmoedig en vol liefde, en Hij heeft spijt over het onheil. (W78).

וּשׁוּבוּ אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם כִּי־חַנוּן וְרַחוּם הוּא
אֲרֶךְ אַפַּיִם וְרַב־חֶסֶד וְנָחַם עַל־הַרְעָה:

Nahum 1:3

Jahwe is lankmoedig, maar ook geweldig in kracht; niets laat Hij ongestraft, Jahwe. In storm en orkaan gaat Hij zijn weg, wolken zijn het stof onder zijn voeten (W78).

יְהוָה אֲרֶךְ אַפַּיִם וְגִדּוּל־כֹּחַ וְנִקְהָ לֹא יִנְקָה יְהוָה:

Nahum en Jona

Het kwaad (רעה) van Nineve (**Nah. 3:19 // Jon. 1:2**)

Geen troosters (מנחים) voor Nineve (**Nah. 3:7**) //

God heeft medelijden (וַיִּנְחֵם) met Nineve (**Jon. 3:10**)

Jona 4:2

Ik wist immers, dat Gij een medelijdende en barmhartige God zijt, lankmoedig en rijk aan liefde (// Joel 2:13), altijd geneigd om spijt te krijgen (נחם) over aangezegd onheil.

אַתָּה אֱלֹהֵי-חַנוּן וְרַחוּם אֲרֶךְ אַפַּיִם וְרַב-חֶסֶד וְנַחַם עַל-הָרָעָה